

Шарова Тетяна,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач сектору відділу роботи з обдарованою молоддю
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
e-mail: tanya_sharova@ukr.net

Кремінський Борис,
доктор педагогічних наук, доцент
начальник відділу роботи з обдарованою молоддю
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
e-mail: b_kreminskyi@ukr.net

Мистюк Світлана,
завідувач сектору відділу роботи з обдарованою молоддю
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
e-mail: obdarovani.iitzo@ukr.net

РОБОТА З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ В АСПЕКТІ ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ УЧНІВСЬКИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

У статті зроблено акцент на особливостях долучення учнівської молоді до різноманітних конкурсів, олімпіад, турнірів, які скеровує в масштабах нашої країни ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Наголошено на тому, що підтримка обдарованої молоді повинна бути ще при закладі загальної середньої освіти, оскільки цей той початковий фундамент, що отримує людина під час свого формування та становлення. Звертається увага на те, що більшість конкурсів Міжнародного та Всеукраїнського рівнів, до яких долучається обдарована молодь, стосується прикладних наук, що дозволяє здобувачам освіти представити власні знання з математики, фізики, інформатики, програмування тощо.

Ключові слова: інтелектуальна обдарованість, здібності, обдарована молодь, мотивація, навчання

The article focuses on the peculiarities of the involvement of students in various contests, Olympiads, and tournaments, which are directed on the scale of our country by the SSI «Institute of Education Content Modernization». It is emphasized that the support of gifted youth should be at the institution of general secondary education, since this is the initial foundation that a person receives during his incipience and formation. The attention is paid to the fact that the majority of competitions at the International and All-Ukrainian levels, in which gifted youth participate, relate to applied sciences, which allow students to present their own knowledge of mathematics, physics, computer science, programming, etc.

Key words: intellectual giftedness, abilities, gifted youth, motivation, training.

Останнім часом Україна досить потужно розвивається в плані інновацій. На цьому етапі важливо виявити обдаровану молодь, яка б активно долучалась до всеукраїнських та міжнародних конкурсів, змагань, олімпіад, представляючи нашу країну на різноманітних рівнях. Сучасній обдарованій молоді необхідно створити сприятливе соціальне середовище, що дозволить гідно представити нашу країну.

Підтримка обдарованої молоді повинна бути ще при закладі загальної середньої освіти, оскільки це той початковий фундамент, що отримує людина під час свого формування та становлення [2, с. 46]. Здебільшого така підтримка з боку держави відчувається у тих випадках, коли обдарована молодь долучається до всеукраїнських та міжнародних конкурсів та олімпіад.

Питання особливостей розвитку обдарованої молоді вивчали різноманітні вчені, дослідники. Педагогічні особливості підготовки дослідницьких робіт обдарованої молоді розглядав В. Бедніна; аспекти підтримки обдарованої молоді на рівні держави представлено в працях Ю. Грищук; формування компетентностей здобувачів освіти розкрито в публікаціях О. Мухіної; Б. Кремінський, С. Мистюк та Л. Черкаська вказують на проблеми та актуальні напрями роботи з обдарованою молоддю. Однак, означене питання не є вичерпним на сьогодні. Є ряд питань, які потребують вирішення, у тому числі розкриття аспектів щодо можливої участі обдарованої молоді в конкурсах на Всеукраїнському та Міжнародному рівнях в Україні.

На думку сучасних науковців великою проблемою в роботі з обдарованою молоддю є відсутність мотивації до навчання, а також неналежні умови до розвитку інтелектуальної діяльності [3, с. 133]. Здебільшого, це відсутність потрібного оточення, недостатня фінансова спроможність, а також низький рівень педагогічного колективу при закладах освіти, де вчать здобувачі.

Обдарована дитина буде ефективно розвиватись за умови створення професійного супроводу педагогами. Дослідники переконані, що застосовуючи індивідуально-диференційований підхід до вихованців, можна розвинути в учня здібності до наукової діяльності [6, с. 6].

Сучасний світ вимагає від молоді активності, ініціативності, творчого підходу до вирішення різноманітних питань. Головною потребою суспільства є формування у обдарованої молоді дослідницького стилю мислення на всіх етапах їх наукового становлення. Формуючи індивідуальну особистість, важливо правильно сформувати її знання, оскільки на сьогодні в пріоритеті здатність працювати з інформацією, творчо підходити до вирішення проблемних питань, а також аналіз та синтез отриманих знань. У подальшому це дозволить підвищити професійну компетентність, долати життєві труднощі та успішно адаптуватись в соціумі [1, с. 24].

Маємо переконання, що людина народжується з певними задатками, які у процесі життя треба розвивати. Ступінь обдарованості сучасної молоді різний, тому головним, а, можливо, пріоритетним завданням на сьогодні є розвиток здатностей до критичного мислення, швидкої реакції та узагальнень, аналізу та синтезу матеріалі, пошук потрібної інформації серед значного масиву [5, с. 52].

В Україні сучасна обдарована учнівська молодь активно долучається до різноманітних конкурсів, олімпіад, змагань, турнірів. На подібних заходах здобувачі освіти можуть представити власні знання та отримати гідний результат своєї праці – визнання на рівні країни або позиціонування себе за межами нашої країни у якості представника від України.

Зрозуміло, що до кожного конкурсу чи олімпіади треба ретельно готуватись. Охопити гуманітарний блок, природничий та економічний одночасно практично неможливо. Тому, заклади загальної середньої освіти (школи, ліцеї, гімназії) готують своїх вихованців до таких конкурсів чи олімпіад відповідно до здібностей здобувачів. Однак тут можна послуговуватись дослідженнями вчених, зокрема В. Моляко, де акцентовано увагу на тому, що в основі обдарованості лежить здібність до конкретної діяльності [4, с. 270]. Не слід забувати також про схильності сучасної молоді, які можна суттєво розвивати. Схильності обдарованої молоді ґрунтуються на інтересах чи уподобаннях до конкретної діяльності. Виявлення певних схильностей у обдарованої дитини дозволяє виконувати з успіхом певні завдання чи дії. На етапі роботи з обдарованою молоддю доречним може бути досвід будь-якої установи чи закладу освіти [8].

Здобувачі освіти можуть паралельно долучатись до конкурсів та олімпіад, якщо дати їх проведення не збігаються та учень може особисто прийняти участь в них. Вже не є новиною той факт, що обдаровані діти справді долучаються до двох і навіть більше конкурсів, оскільки мають схильності, наприклад, до природничих наук (Міжнародний математичний конкурс «Кенгуру», Міжнародний природничий інтерактивний конкурс «Колосок» тощо), мовно-літературної галузі (Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика, Міжнародна гра зі світової літератури «Sunflower», Всеукраїнський відкритий марафон з української мови тощо). Готуватися до подібних конкурсів бажано систематично, опрацьовуючи при цьому різноманітний навчальний матеріал. Так, наприклад, для здобувачів освіти під час підготовки до Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка може стати в нагоді методика використання електронного засобу навчального призначення під час викладання історії української літератури [7].

Обдарована молодь має можливість долучатись до конкурсів, олімпіад, турнірів, що на сьогодні досить потужно представлені в Україні та організовуються відділом по роботі з обдарованою молоддю ДНУ «Інститут організації змісту освіти». На сьогодні маємо такі напрями участі обдарованої молоді в різноманітних конкурсах, олімпіадах та турнірних змаганнях:

1. Конкурси (Міжнародні та Всеукраїнські);

2. Олімпіади (Міжнародні та Всеукраїнські, онлайн-олімпіади);
3. Турнірні змагання (Міжнародні та Всеукраїнські).

На Всеукраїнському рівні здобувачі освіти можуть долучатися до таких конкурсів, олімпіад та ігор:

- Всеукраїнські змагання з моделювання «розумних» пристроїв «Steam House»;
- Змагання Роботрафік;
- Всеукраїнський учнівський фізичний конкурс «Левеня»;
- Всеукраїнський відкритий марафон з української мови;
- Українознавча гра «Соняшник»;
- Всеукраїнський конкурс учнівської молоді;
- Конкурс творчих есе «Один день» тощо.

Беручи до уваги міжнародний рівень, нами було виокремлено найактуальніші заходи для обдарованої молоді, що проводяться в Україні:

- Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка;
- Міжнародний учнівський конкурс юних істориків «Лелека»;
- Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика;
- Міжнародний математичний конкурс «Кенгуру»;
- Міжнародна гра зі світової літератури «Sunflower»;
- Міжнародний конкурс з інформатики та комп'ютерної вправності «Бобер»;
- Міжнародний природничий інтерактивний конкурс «Колосок»;
- Міжнародна природознавча гра «Геліантус» тощо.

Звертаємо увагу на те, що більшість конкурсів Міжнародного та Всеукраїнського рівнів, до яких долучається обдарована молодь, стосується прикладних наук, що дозволяє здобувачам освіти представити власні знання з математики, фізики, інформатики, програмування тощо. Усі змагання проходять в декілька етапів, що слугує певному відбору кращих з кращих. Робота оргкомітету кожного конкурсу, олімпіад, змагань турнірного спрямування керується положенням, де чітко представлена процедура та хід заходу.

Беручи до уваги потужний розвиток нашої країни, слід наголосити на тому, що до конкурсів, олімпіад та турнірів долучається обдарована молодь усіх областей України. Керуючись Положеннями, відповідальні особи організують заходи, послуговуючись при цьому певними етапами (регіональний, обласний, фінальний) та скеровують процес творчих змагань в потрібне русло. В результаті маємо високі показники знань учнівської молоді, що свідчить про потужний потенціал нашої країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бедніна В. Педагогічні особливості підготовки дослідницьких робіт старшокласників для захисту на всеукраїнських та міжнародних конкурсах. Рідна школа. 2011. № 12. С. 24–27.

2. Гришук Ю. Підтримка обдарованої учнівської молоді: нормативно-правовий та соціально-педагогічний аспекти. Освітологічний дискурс. 2014. №1 (5). С. 46–56.
3. Кременський Б., Мистюк С., Черкаська Л. Проблеми та актуальні напрями роботи з інтелектуально обдарованою молоддю. Нові технології навчання. 2020. №93. С. 128–137.
4. Моляко В.О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Мухіна О.М. Формування компетентностей обдарованих здобувачів освіти в галузі природничо-математичних дисциплін. Педагогічні обрії. № 3-4 (111-112). 2022. С. 52–56.
6. Тесленко В.В. Педагогічний супровід обдарованих учнів у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі. Освіта і розвиток обдарованої особистості. 2015. №3 (34). С. 5 – 9.
7. Шарова Т. М., Шаров С. В. Використання електронного засобу навчального призначення під час викладання історії української літератури. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2015. №. 39. С. 290–296.
8. Шарова Т. М., Шаров С. В. Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. Українська література в загальноєвропейському контексті: зб. наук. пр. 2019. №. 2. С. 255–261.

Шевченко Тетяна Олександрівна,
старший вчитель, вчитель української мови та літератури,
Обухівський ліцей Обухівської селищної ради
Дніпровського району Дніпропетровської області
0663400602sh@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ STEM-, STEAM-ПІДХОДУ В ОСВІТІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ І МОЛОДІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Застосування інноваційних технологій навчання на уроках створює умови для кращого засвоєння нового матеріалу та активізації пізнавальної діяльності учнів. Інноваційні процеси сприяли формуванню та розвитку освітнього напрямку STEM/STEAM, що став педагогічною інновацією XXI століття. У статті описані найцікавіші форми і методи організації та проведення сучасного освітнього процесу, які сприяють розвитку і формуванню основних компетентностей здобувачів освіти, за допомогою яких можна інтегрувати навчальні дисципліни.

Ключові слова: Обдарованість, здібність, обдарована дитина, STEM/STEAM, інтеграція, метод, прийом, проєкт, навчання.

The use of innovative learning technologies in lessons creates conditions for better assimilation of new material and activation of students' cognitive activity. Innovative processes contributed to the formation and development of the STEM/STEAM